

Co jíme?

pořad: **Příhořivá**

epizoda: **3. Co jíme?**

<p>CÍLE</p>	<p>Student*ka</p> <ul style="list-style-type: none"> • propojí téma potravinového průmyslu s globálními environmentálními problémy (odlesňování, emise, pesticidy). • zaujme a obhájí vlastní informovaný postoj k tématu udržitelné spotřeby potravin v diskusi se spolužáky. • zhodnotí vlastní nákupní chování z hlediska udržitelnosti na základě informací z hodiny. • přiřadí logo ke správnému certifikátu (Bio EU, Fairtrade, MSC, RSPO aj.) a stručně charakterizuje, co daná certifikace garantuje. • rozliší pravdivá a nepravdivá tvrzení o dopadech potravinového průmyslu. • popíše alespoň tři environmentální dopady spojené s cestou konkrétní potraviny od producenta do obchodu.
<p>KOMPETENCE</p>	<p>k učení; komunikativní; občanská; digitální</p>
<p>OČEKÁVANÉ VÝSTUPY</p>	<p>RVP G: Oblast Člověk a společnost: <ul style="list-style-type: none"> • posoudí projevy globalizace, uvede příklady globálních problémů současnosti, analyzuje jejich příčiny a domýšlí jejich možné důsledky Oblast Člověk a příroda: <ul style="list-style-type: none"> • používá správně základní ekologické pojmy • objasňuje základní ekologické vztahy • posoudí význam živočichů v přírodě a v různých odvětvích lidské činnosti • zhodnotí některá rizika působení přírodních a společenských faktorů na životní prostředí na lokální, regionální a globální úrovni • zhodnotí na příkladech světové hospodářství jako otevřený dynamický systém s určitými složkami, strukturou a funkcemi a zohlední faktory územního rozmístění hospodářských aktivit, vymezi jádrové a periferní oblasti světa • zhodnotí nerovnoměrné rozmístění, objem a distribuci světových surovinových a energetických zdrojů Průřezové téma Environmentální výchova: <ul style="list-style-type: none"> • Člověk a životní prostředí Průřezové téma Myšlení v evropských a globálních souvislostech <ul style="list-style-type: none"> • Globální problémy, jejich příčiny a důsledky • Globalizační a rozvojové procesy Průřezové téma Mediální výchova <ul style="list-style-type: none"> • Mediální produkty a jejich významy RVP SOV*: Oblast Společenskovední vzdělávání: <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlí, s jakými konflikty a problémy se potýká soudobý svět, jak jsou řešeny, debatuje o jejich možných perspektivách • charakterizuje soudobé cíle EU a posoudí její politiku • uvede příklady projevů globalizace a debatuje o jejich důsledcích Oblast přírodovědné vzdělávání: <ul style="list-style-type: none"> • hodnotí vliv různých činností člověka na jednotlivé složky životního prostředí • charakterizuje přírodní zdroje surovin a energie z hlediska jejich obnovitelnosti, posoudí vliv jejich využívání na prostředí • charakterizuje globální problémy na Zemi • uvede základní znečišťující látky v ovzduší, ve vodě a v půdě a vyhledá informace o aktuální situaci • vysvětlí udržitelný rozvoj jako integraci environmentálních, ekonomických, technologických a sociálních přístupů k ochraně životního prostředí Oblast Ekonomické vzdělávání: <ul style="list-style-type: none"> • na příkladu ukáže použití nástrojů marketingu v oboru Průřezové téma Člověk a životní prostředí</p>

*Naplněvané kompetence a výstupy mají napříč různými RVP SOV podobné parametry.

DĚLKA

Aktivity by společně s videem měly bezpečně pokrýt délku jedné vyučovací hodiny (45 minut). Celková časová dotace se ale může lišit v závislosti na rozsahu diskuze a počtu využitých úkolů.

POMŮCKY



vytištěné aktivity k videu (1 kopie na studenta*ku)
psací potřeby
zařízení s připojením k internetu

POPIS PRÁCE S AKTIVITAMI K VIDEOU

Úkoly jsou koncipovány jako samostatná nebo skupinová práce, doporučujeme ale uzpůsobení potřebám studentů.

Evokace a aktivizace

Úkol 1

O čem to dnes bude?

PŘED VIDEEM ▶

Cílem tohoto cvičení je, aby student*ka odvodil*a pomocí obrázkové koláže téma videa, potažmo celé hodiny. Studentstvo je tímto způsobem pobízeno k hledání souvislostí mezi jednotlivými částmi koláže a mělo by se dobrat k závěru, že se bude jednat o něco spojeného s potravinami, jejich dovozem a dopadem na životní prostředí.

ZADÁNÍ ÚKOLU:

Udělejte si průzkum mezi spolužáky:

Pozorně si prohlédni koláž. Zamysli se nad tím, co je na obrázcích a co jak spolu souvisí. Dokážeš odhadnout o čem bude dnešní hodina?

- Z čeho se koláž skládá?
- Jak by spolu mohly obrázky souviset?
- Myslím si, že dnešní hodina bude o ...

Úkol 2

ANO/NE

V tomto cvičení je studentům prezentována tabulka s osmi výroky, u kterých se mají rozhodnout, zda jsou podle nich pravdivé či ne a svou odpověď zakroužkovat. V tuto chvíli nejde o správnost, ale o podklad pro sledování videa. Ke zbytku tabulky se studenti vrátí v posledním cvičení (Úkol 8).

ZADÁNÍ ÚKOLU:

Téma dnešní hodiny už znáš. Tvým úkolem je posoudit, zda jsou následující tvrzení pravdivá, nebo ne. Svou odpověď zakroužkuj. Nejsi si jistý*á nebo jsou některé pojmy úplná novinka? Nevadí, zkus si aspoň tipnout. Jestli byl tvůj odhad správný se dozvíš ve videu.

	MYSLÍM SI, ŽE...	ZAČÁTEK HODINY	KONEC HODINY
1	Předčasně utržená rajčata mají stejné nutriční hodnoty jako ta, která necháme dozrát na rostlině.	ANO / NE	ANO / NE
2	Emisní faktor udává množství skleníkových plynů, které se uvolní při přepravě jedné tuny nákladu na vzdálenost jednoho kilometru.	ANO / NE	ANO / NE
3	Nejvyšší emisní faktor má letecká doprava.	ANO / NE	ANO / NE
4	Amazonský prales se vypaluje hlavně kvůli pěstování palmy olejné.	ANO / NE	ANO / NE
5	Většina vypěstované sóji se používá na výrobu potravin pro lidi.	ANO / NE	ANO / NE
6	Evropská unie na svém území zakázala používání pesticidů.	ANO / NE	ANO / NE
7	Průměrný Čech spotřebuje ročně o 20 kg více masa než průměrný Evropan.	ANO / NE	ANO / NE
8	Pokud bychom jedli maso 3x týdně, naše uhlíková stopa může klesnout o 20–30 %.	ANO / NE	ANO / NE

▶ **PŘEHRÁT VIDEO**

pořad: **Příhořivá** epizoda: **3. Co jíme?**

Aplikace a diskuse

Úkol 3

Sněhová koule

▶ **PO VIDEOU**

Metoda sněhové koule, která učí studenty vyjádřit svůj názor, vyslechnout názor ostatních a věcně argumentovat, funguje následujícím způsobem. Všichni studenti odpovídají na zadanou otázku nejprve samostatně (jejich úkolem je vymyslet 2–3 argumenty), poté si nápady nasdílejí v párech a společně se musí shodnout na 3 nejdůležitějších, následně postup opakují ve čtveřicích. Tímto způsobem můžete pokračovat dokud nedojde k celotřídní diskusi, nebo můžete tuto fázi ukončit dříve (např. u čtveřic) a navázat prezentací řešení jednotlivých skupin. Lze využít i jinou vstupní otázku.

ZADÁNÍ ÚKOLU:

Samostatně se zamyslete a napište alespoň tři důvody, proč lidé upřednostňují nákup potravin z dovozu před potravinami českými. Najděte si dvojici, nasdílejte si nápady a vyberte tři, které jsou podle vás nejdůležitější. Pak se spojte s jinou dvojicí (vznikne čtveřice) a za celou skupinu opět vyberte tři nejdůležitější argumenty.

Úkol 4 Příběh potraviny

Ve videu studenti viděli, kolik toho může nacestovat takové rajče, než se dostane na prodejní pulty. Úkolem studentů je zamyslet se ve dvojicích nad cestou jiné běžné potraviny. Výběr potravin můžete nechat na studentech, nebo, abyste se vyvarovali tomu, že si všichni po vzoru videa vyberou ovoce a zeleninu, zadejte potraviny žákům vy, čímž zajistíte pestrost. Prvně si studenti určí, z jaké země by potravina mohla pocházet (pokud existuje více přípustných variant, jako např. u kávy, zaměřte se pouze na jednu). Potom uváží, jaké kroky je potřeba podniknout k tomu, aby se potravina dostala do domácích obchodů (sklizeň, zpracování, balení, doprava). Environmentálními dopady v poslední otázce jsou myšleny dopady například v rámci dopravy.

ZADÁNÍ ÚKOLU:

Rozdělte se do dvojic. Ve dvojici si vyberte jednu potravinu (rýže, čokoláda, kuře, ananas, mléko...) a zamyslete se nad následujícími otázkami:

1. Odkud může potravina pocházet?

2. Co všechno se muselo stát, než se dostala do obchodu?

3. Jaké environmentální dopady s tím mohou souviset?

Úkol 5 Máte certifikát? A mohla bych ho vidět?

Tento úkol testuje, zdali si studenti zvládli zapamatovat názvy a podoby jednotlivých certifikátů, jež byly zmíněny ve videu. Jejich úkolem je přiřadit název certifikace ke správnému logu a doplnit, co daná certifikace garantuje. Cvičení je doplněno o tři značky, které ve videu sice zmíněny nebyly, ale běžně se vyskytují na obalech potravin.

ZADÁNÍ ÚKOLU:

Ve videu jsi slyšel*a o certifikátech, které zaručují, že výrobci potravin se hezkými slovíčky jako „eko“ a „bio“ pouze neohání, ale skutečně jim záleží na kvalitě potravin. Abys příště, až půjdeš nakupovat, věděl*a po čem koukat, přiřad logo k patričnímu certifikátu a doplň větu: O produktu s tímto certifikátem můžeme říci, že... Do cvičení se zatoulalo pár certifikátů navíc, o všech ale platí, že je najdeš na obalech potravin.

SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ:



Regionální potravina



V-label
(Vegan)



RSPO
(Roundtable on Sustainable
Palm Oil)



Rainforest Alliance



MSC
(Marine Stewardship
Council)



Fairtrade



Bio
(EU Organic)



Klasa
(národní značka kvality)

Úkol 6 Bio nebo, v jednom letáku

V návaznosti na předchozí cvičení mají studenti vyhledat v letáku produkty, které se ohání frázemi jako je *bio*, *eko*, *apod.* Ve videu je zmíněn pojem *greenwashing* a jeho značné rozšíření nejen v obchodních řetězcích. Cílem tohoto úkolu je tedy propojit teorii s praxí. Dále můžete studenty vyzvat k tomu, aby prohledali své tašky (jak je popsáno v zadání), nebo to můžete převzít iniciativu a donést na ukázkou nějakou potravinu s certifikací z vlastních zásob, případně můžete podniknout návštěvu do školního bufetu a ukázat studentům, co si mohou koupit přímo ve škole.

ZADÁNÍ ÚKOLU:

V páru si vyhledejte leták libovolného supermarketu. Kolik produktů s označením *eko*, *bio*, *farmářské*, *domácí*, *přírodní*, *s láskou vyrobené*, *bez chemie*, ... zvládnete v letáku najít za 3 minuty? Následně se podívejte do svých tašek (každý do té svojí). Máte u sebe nějakou potravinu s označením *eko*, *bio* atd. nebo s certifikátem?

Úkol 7 Pesticidy mimo EU

Tento úkol rozšiřuje povědomí studentů a následcích používání pesticidů. Ve videu se díváme na tento problém z hlediska půdy a rostlin, toto cvičení upozorňuje také životní podmínky pracovníků zemědělství. Studenti pracují s karikaturou umělkyně Ester Hernández a krátkým textem o vzniku této karikatury. Jedná se o parodii na logo americké značky rozinek Sun Maid Raisins, kde je přívětivě vypadající žena nahrazena "šilenu" smějící se kostrou. Hernández chtěla upozornit na to, že původní logo vytváří nepravdivý obraz a skoro až bagatelizuje práci v zemědělství. Ve spodní části plakátu jsou jmenovány chemikálie, které se v americkém zemědělství běžně používají a kontaminují místní vodu.

ZADÁNÍ ÚKOLU:

Už víš, že v Evropské unii je používání pesticidů přísně regulováno, jaká je ale situace mimo EU? Prohlédni si karikaturu od Ester Hernández, přečti si krátký text o tom, jak vznikla a ve dvojicích nebo menších skupinkách odpovězte na otázky. Odpovědi zkuste nejdříve odvodit, až pak použijte internet.

Nápad vytvořit umělecké dílo znázorňující následky užívání pesticidů na životní prostředí a životy pracovníků v zemědělství, kterými byli i rodiče autorky, dostala Ester Hernández při návštěvě své matky v Dinubě, malém městě v údolí San Joaquin. Bylo léto, teplota se pohybovala okolo 100°F (38°C). V tom Hernández viděla svou matku vařit vodu. Zeptala se tedy matky proč to dělá a ta jí pouze podala oznámení, kde stálo že voda ve městě je kontaminovaná a důrazně se doporučuje koupit vodu balenou nebo si vodu převařit. (Zdroj: Cal Alumni Association / UC Berkeley)

1. Co karikatura zobrazuje? Neopomeňte nápisy ve spodní části.
2. Proč podle vás autorka karikaturu vytvořila?
3. Karikatura vychází z loga jedné americké značky rozinek. Vyhledejte původní logo a porovnejte ho s karikaturou.

Reflexe

Úkol 8 Zpátky na začátek

V tuto chvíli se studenti vrací k tabulce z Úkolu 2. Jejich úkolem je tentokrát tvrzení správně zodpovědět a zároveň si u toho uvědomit, co nového se naučili. Také mají opravit chybné výroky tak, aby byly pravdivé, aby si nezapamatovali ta chybná tvrzení. Pro snazší kontrolu přikládáme správné řešení tabulky i návrhy opravených tvrzení.

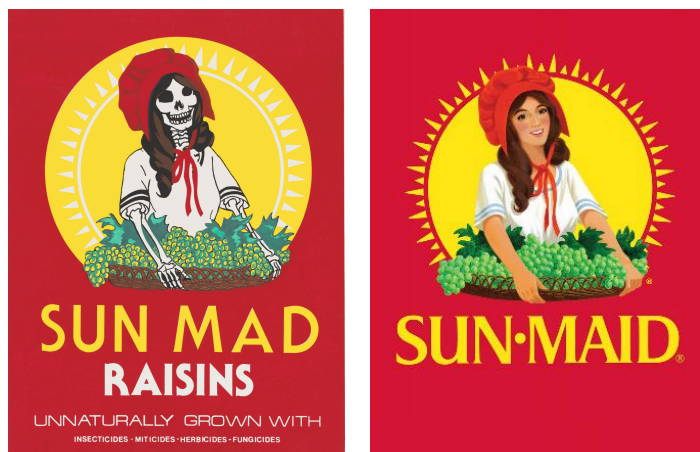
OPRAVENÁ TVRZENÍ:

1. Předčasně utržená rajčata nemají stejné nutriční hodnoty jako ta, která necháme dozrát na rostlině.
4. Amazonský prales se vypaluje hlavně kvůli chovu skotu.
5. Většina vypěstované sóji se používá jako potrava pro zvířata.
6. EU pesticidy nezakázala, jsou ale přísně regulovány.
7. Průměrný Čech spotřebuje ročně o 20 kg více masa než průměrný Evropan.

ZADÁNÍ ÚKOLU:

Vrať se k tabulce z Úkolu 2. Zakroužkuj správné odpovědi podle toho, co bylo řečeno ve videu. Nepravdivá tvrzení přepiš tak, aby byla pravdivá.

Zde pro porovnání karikatura a původní logo:



Překlad textu ve spodní části obrázku:
„Nepřirozeně vypěstované pomocí prostředků na hubení hmyzu, roztočů a klíšťat, plevele, hub a plisní.“

Pokud byste chtěli s problematikou práce v zemědělství dále pracovat, přikládáme QR kód na YouTube video, které ilustruje, jakým dalším problémům čelí agrární pracovníci v USA. Při sledování videa se studenti mohou zaměřit na zodpovězení těchto otázek:



1. Kdo v USA primárně pracuje v zemědělství?
2. Jaké následky mohou mít nejen pesticidy, ale celkově práce v zemědělství, na lidský organismus?

	MYSLÍM SI, ŽE...	SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ
1	Předčasně utržená rajčata mají stejné nutriční hodnoty jako ta, která necháme dozrát na rostlině.	ANO / NE
2	Emisní faktor udává množství skleníkových plynů, které se uvolní při přepravě jedné tuny nákladu na vzdálenost jednoho kilometru.	ANO / NE
3	Nejvyšší emisní faktor má letecká doprava.	ANO / NE
4	Amazonský prales se vypaluje hlavně kvůli pěstování palmy olejné.	ANO / NE
5	Většina vypěstované sóji se používá na výrobu potravin pro lidi.	ANO / NE
6	Evropská unie na svém území zakázala používání pesticidů.	ANO / NE
7	Průměrný Čech spotřebuje ročně o 20 kg více masa než průměrný Evropan.	ANO / NE
8	Pokud bychom jedli maso 3x týdně, naše uhlíková stopa může klesnout o 20–30 %.	ANO / NE

Co jíme?

Úkol 1 O čem to dnes bude? PŘED VIDEEM ▶

Udělejte si průzkum mezi spolužáky:

Pozorně si prohlédni koláž. Zamysli se nad tím, co je na obrázcích a co jak spolu souvisí. Dokážeš odhadnout o čem bude dnešní hodina?

- Z čeho se koláž skládá?
- Jak by spolu mohly obrázky souviset?
- Myslím si, že dnešní hodina bude o ...



Úkol 2 ANO / NE

Téma dnešní hodiny už znáš. Tvým úkolem je posoudit, zda jsou následující tvrzení pravdivá, nebo ne. Svou odpověď zakroužkuj. Nejsi si jistý*á nebo jsou některé pojmy úplná novinka? Nevadí, zkus si aspoň tipnout. Jestli byl tvůj odhad správný se dozvíš ve videu.

	MYSLÍM SI, ŽE...	ZAČÁTEK HODINY	KONEC HODINY
1	Předčasně utržená rajčata mají stejné nutriční hodnoty jako ta, která necháme dozrát na rostlině.	ANO / NE	ANO / NE
2	Emisní faktor udává množství skleníkových plynů, které se uvolní při přepravě jedné tuny nákladu na vzdálenost jednoho kilometru.	ANO / NE	ANO / NE
3	Nejvyšší emisní faktor má letecká doprava.	ANO / NE	ANO / NE
4	Amazonský prales se vypaluje hlavně kvůli pěstování palmy olejně.	ANO / NE	ANO / NE
5	Většina vypěstované sóji se používá na výrobu potravin pro lidi.	ANO / NE	ANO / NE
6	Evropská unie na svém území zakázala používání pesticidů.	ANO / NE	ANO / NE
7	Průměrný Čech spotřebuje ročně o 20 kg více masa než průměrný Evropan.	ANO / NE	ANO / NE
8	Pokud bychom jedli maso 3x týdně, naše uhlíková stopa může klesnout o 20–30 %.	ANO / NE	ANO / NE

Úkol 3

Sněhová koule



Samostatně se zamyslete a napište alespoň tři důvody, proč lidé upřednostňují nákup potravin z dovozu před potravinami českými. Najděte si dvojici, nasdílejte si nápady a vyberte tři, které jsou podle vás nejdůležitější. Pak se spojte s jinou dvojicí (vznikne čtveřice) a za celou skupinu opět vyberte tři nejdůležitější argumenty.

Úkol 4

Příběh potraviny

Rozdělte se do dvojic. Ve dvojici si vyberte jednu potravinu (rýže, čokoláda, kuře, ananas, mléko...) a zamyslete se nad následujícími otázkami:

1. Odkud může potravina pocházet?

2. Co všechno se muselo stát, než se dostala do obchodu?

3. Jaké environmentální dopady s tím mohou souviset?

Úkol 5

Máte certifikát? A mohla bych ho vidět?

Ve videu jsi slyšel*a o certifikátech, které zaručují, že výrobci potravin se hezkými slovíčky jako „eko“ a „bio“ pouze neohání, ale skutečně jim záleží na kvalitě potravin. Abys příště, až půjdeš nakupovat, věděl*a po čem koukat, **přiřaď logo k patřičnému certifikátu a doplň větu:** O produktu s tímto certifikátem můžeme říci, že... Do cvičení se zatoulalo pár certifikátů navíc, o všech ale platí, že je najdeš na obalech potravin.

Bio (EU Organic), Klasa, Fairtrade, Rainforest Alliance, V-label (Vegan), MSC (Marine Stewardship Council), RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil), Regionální potravina



Úkol 6

Bio nebio, v jednom letáku

V páru si vyhledejte leták libovolného supermarketu. Kolik produktů s označením eko, bio, farmářské, domácí, přírodní, s láskou vyrobené, bez chemie, ... zvládnete v letáku najít za 3 minuty? Následně se podívejte do svých tašek (každý do té svojí). Máte u sebe nějakou potravinu s označením eko, bio atd. nebo s certifikátem?

Úkol 7

Pesticidy mimo EU

Už víš, že v Evropské unii je používání pesticidů přísně regulováno, jaká je ale situace mimo EU? Prohlédni si karikaturu od Ester Hernández, přečti si krátký text o tom, jak vznikla a ve dvojicích nebo menších skupinkách odpovězte na otázky. Odpovědi zkuste nejdříve odvodit, až pak použijte internet.



Nápad vytvořit umělecké dílo znázorňující následky užívání pesticidů na životní prostředí a životy pracovníků v zemědělství, kterými byli i rodiče autorky, dostala Ester Hernández při návštěvě své matky v Dinubě, malém městě v údolí San Joaquin. Bylo léto, teplota se pohybovala okolo 100°F (38°C). V tom Hernández viděla svou matku vařit vodu. Zeptala se tedy matky proč to dělá a ta jí pouze podala oznámení, kde stálo že voda ve městě je kontaminovaná a důrazně se doporučuje koupit vodu balenou nebo si vodu převařit. (Zdroj: Cal Alumni Association / UC Berkeley)

1. Co karikatura zobrazuje? Neopomeňte nápisy ve spodní části.

2. Proč podle vás autorka karikaturu vytvořila?

3. Karikatura vychází z loga jedné americké značky rozinek. Vyhledejte původní logo a porovnejte ho s karikaturou.

Překlad textu ve spodní části obrázku:

„Nepřirozeně vypěstované pomocí prostředků na hubení hmyzu, roztočů a klišťat, plevele, hub a plísní.“

Úkol 8

Zpátky na začátek

Vrať se k tabulce z Úkolu 2. Zakroužkuj správné odpovědi podle toho, co bylo řečeno ve videu. Nepravdivá tvrzení přepiš tak, aby byla pravdivá.